

ako bude izglasan prostom većinom od ukupnog broja poslanika u parlamentu, te ako ga potvrde građani na referendumu. Referendum će se smatrati uspelim ako na njega izađe više od 50 odsto upisanih birača, pod uslovom da više od polovine izašlih podrži ustavni predlog. Ustav će biti usvojen primenom većinskog principa, koji se na kraju lako može svesti na puko nadglasavanje političkih elita u zakonodavnom telu. Realan je rizik da će se postupak donošenja ustava pretvoriti u oblik dnevno-političke borbe, u kojoj će akteri pod velom rasprave o ustavnim pitanjima više voditi računa o javnoj promociji svojih partijskih platformi, nego o nužnosti usvajanja univerzalno prihvatljivog okvira buduće demokratije. Primena većinskog principa u zakonodavnom telu pogrešan je način ustavotvorstva u društvu koje tek stupa na put izgradnje demokratije. Demokratska i stabilna politička zajednica nemoguća je bez jednog minimuma saglasnosti o temeljnim normama koje definišu identitete i institucije. Ustav koji otelotvori ovu saglasnost ima dobre šanse da postane politički simbol pluralističke zajednice, garant njene stabilnosti na demokratski način. S druge strane, većinski postupak u već duboko podeljenom srpskom društvu vodiće tome da će oni koji su glasali za ustav sebe smatrati pobednicima, dok će se oni koji su glasali protiv osećati kao gubitnici. Ovakav ustav neće imati snagu univerzalno prihvaćenog okvira društvene regulacije.

Post Scriptum

Zoranu Đinđiću ne treba podizati spomenike. Katarzu prouzrokovanu njegovom smrću ne treba okamenjavati u mit. Sposobnost za istinsku katarzu ovo društvo će pokazati ako i kada konačno odlučno raskine sa onim što je do sad bio njegov jedini prepoznatljiv kontinuitet – kontinuitet patnje, mržnje, razaranja i smrti – i kad uspostavi okvire demokratske normalnosti u kojoj merilo istorije ili nečije važnosti više neće biti nasilna smrt, nego slobodan i dostojanstven ljudski život.

Ustav za Jugoslaviju.

ZORAN ĐINĐIĆ.

Retke su zemlje, poput naše, u kojima je “ustavna radnja” napeta kao neki kriminalistički roman, prepun raznovrsnih zavera, zločina i namerno zamršenih tragova. Ova radnja pleni pažnju široke čitalačke publike koja se, u zavisnosti od trenutne sekvence, uvek iznova opredeljuje, ne mareći previše za vlastito prethodno ubeđenje. Uloge ustavobranitelja i ustavorušitelja razmenjuju se kao pozorišne maske. Ako su se slovenački političari donedavno profilirali kao poslednji branioci ugroženog Ustava, sada ih ništa ne sprečava da isti taj Ustav, neznatno izmenjen, bez griže savesti pošalju na drugi svet. Obrnuto, srpski ustavorušitelji odjednom otkrivaju svoju strasnu ljubav za donedavni objekt svog pravednog gneva i spremni su da ga brane sve dok se ne pogase i poslednje pozorišne svetiljke. Ova neobična atraktivnost Ustavnih zapleta utoliko je neobičnija što svi znaju da je osnovno štivo (tekst Ustava) suvoparno i beskrajno dosadno. Diskrepancija između “scenarija” i “radnje na sceni” tolika je da pobuđuje opravdanu sumnju. Ne igraju li glumci neku svoju igru, pri čemu im scenario služi samo kao dobar izgovor da zaposednu scenu? Drugim rečima, da li je jugoslovensko “ustavno pitanje” zaista ustavno, ili je tu Ustav poslužio kao forma za zaplete i rasplete koji sa njim nemaju mnogo veze?

Ako celu jugoslovensku ustavnu aferu posmatramo iz ovog ugla, dakle, ne kao opčinjeni gledaoci, nego kao neki posetilac koji je sa svetla dana banuo u zamračenu dvoranu usred predstave, bićemo prijemčiviji za jedno načelno pitanje: da li je Jugoslavija uopšte sposobna da ima ustav? Skromni kao i svi slučajni posetioci, ograničićemo domet naše skepse na trenutno stanje. O čemu se radi kod trenutne jugoslovenske “ustavne reforme”? Da li problemi koje ona treba da reši mogu uopšte ustavnim sredstvima da budu rešeni?